

Het puberbrein

Een homeopathische kijk

'Als je ouders vervelend beginnen te doen', zo definieert Loesje gekscherend de puberteit. Uiteraard ligt het ingewikkelder. Vanuit homeopathische invalshoek valt de puberteit met behulp van de zgn. groepsanalyse namelijk te omschrijven als 'koolstofproblematiek' die zich uit in het domein van de 'ijzerserie'. Kern van de zaak: pubers hebben de gemeenschap nodig, maar zijn nog te zwak om er zelf een bijdrage aan te leveren.

DOOR FERNAND DEBATS, ARTS VOOR HOMEOPATHIE EN REDACTIELID

'Pubers worden tegenwoordig overschat'

dig te handelen. Ze wijzen erop dat pubers juist strikte begeleiding en duidelijk gestelde grenzen nodig hebben. Ze kunnen de gevolgen van hun gedrag alleen op heel korte termijn overzien en zijn daardoor gevoelig voor risicovol gedrag en juist niet voor bestraffing. Ze kunnen geen tijdsplanning maken en stellen hun huiswerk uit zodat ze in tijdnood komen. In de neurowetenschap spreekt men van het 'puberbrein'.

Maatschappelijke visie

De psychiater Wilhelm Reich, met Carl Jung de belangrijkste leerlingen van Sigmund Freud, beschrijft de puberteit vanuit een maatschappelijke visie. Hij stelt dat het wezen van de puberteit erin bestaat dat biologisch het vermogen om nageslacht te verwekken aanwezig is terwijl het maatschappelijk volstrekt onmogelijk is om de verantwoordelijkheid voor het grootbrengen van nakomelingen te dragen. Dit leidt tot gecompliceerde biologische conflictsituaties als het onderdrukken van de seksualiteit of confrontaties met religieuze of maatschappelijke taboes zoals een verbod op voorechtelijk geslachtsverkeer en morele veroordeling van masturbatie.

Onderdrukking van seksualiteit

Reich schreef een groot deel van de westerse psychische problematiek toe aan onderdrukking van de seksualiteit en bracht op maatschappelijk vlak collectieve uitingen van geweld, zoals het fascisme, hiermee in verband. Lang voor de seksuele revolutie van de jaren zestig van de twintigste eeuw was hij een voorstander van een vrije seksuele moraal. Door zijn resolute stellingname, die hij overigens volledig onderbouwde met wetenschappelijk onderzoek, is hij zowel door de nazi's als door de Amerikanen vervolgd. Het moge boekdelen spreken dat zijn boeken door beide kampen verboden en verbrand werden. Momenteel worden zijn onderzoekingen weer zonder vooroordelen op hun wetenschappelijke waarde geschat en zijn zijn boeken weer verkrijgbaar.

Met 'puberteit' bedoelen we de levensfase tussen kinderjaren en volwassenheid, van het tiende tot het achttiende jaar. In de hedendaagse ontwikkelingspsychologie wordt het woord 'adolescentie' gebruikt voor de gehele leeftijdsfase van kindheid tot het vijftiende tot het vijftiende jaar. Samen met de lichamelijke hormonale veranderingen ontwikkelen bepaalde hersendelen zich nog tot het vijftiende jaar. Dat verklaart het pubergedrag: een aantal mogelijkheden moet het puberbrein nog ontwikkelen. Eén daarvan is het vermogen om te redeneren over wat zou kunnen (het zogenaamde proportionele denken) en dit levert dan lange discussies op tussen ouders en hun pubers over abstracte begrippen als rechtvaardigheid, gelijkheid en vrijheid. Door opvoedingsdeskundigen wordt erop gewezen dat pubers tegenwoordig overschat worden en te veel in staat worden geacht zelfstan-

'Pubers willen graag als sterk gezien worden maar zijn kwetsbaar'

Communicatieve vaardigheden

De ontwikkeling van geslachtsrijpheid en het verlangen naar seksueel genot vereisen in onze cultuur het ontwikkelen van contacten buiten het eigen gezin en de eigen familie om te voorkomen dat de voortplanting binnen eigen kring plaatsvindt, wat biologisch gezien ongewenst is voor de instandhouding van de soort. Hiermee wordt ook duidelijk dat het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden een centrale rol speelt tijdens de ontwikkeling in de puberteit. In het huidige tijdsbestek zijn de communicatiemogelijkheden door automatisering en internet ingrijpend gewijzigd. Hedendaagse pubers maken daar dan ook overdadig gebruik van.

Groepsanalyse

In de traditionele homeopathie wordt het repertorium van de materia medica als startpunt genomen voor het vinden van een middel. Wanneer je in het repertorium alle rubrieken bij elkaar neemt waarin het over puberteit gaat, vind je als meest voorkomende middelen *Pulsatilla* en *Calcarea carbonica*. Een planten- en een mineraal-middel. Plantenmiddelen hebben een gevoeligheid voor omstandigheden waaraan ze zich moeten aanpassen, terwijl mineralen lijden onder een gebrek aan structuur die gevoeld wordt als innerlijke leegte.

Vanuit de groepsanalyse* spelen de volgende thema's in de puberteit een rol:

- Het loskomen van het ouderlijk huis: koolstofserie.
- Het ontwikkelen van relaties: silicaserie.
- Het zich leren stellen van taken en het ontwikkelen van plichtsbesef: ijzerserie.
- Het ontdekken van het eigen bijzonder zijn: zilverserie.

We zien dat de silicaserie (het ontwikkelen van relaties) de schakel vormt tussen de koolstofserie (loskomen van het ouderlijk huis) en de ijzerserie (plichtsbesef en het vervullen van een taak). Bij de groepsanalytische benadering gaan we na in welk domein zich de levensproblematiek afspeelt en welke problematiek dat is.

Koolstofproblematiek

Pulsatilla, de koploper bij puberteitszaken in het repertorium, behoort tot de plantengroep der Ranonkelachtigen. Deze plantengroep vertegenwoordigt een ontwikkelingsstadium waarin de problematiek van de koolstofserie zich uit in het domein van de ijzerserie. Koolstofthema's zijn onder meer eigenwaarde (wie ben ik?) en ontwikkeling als individu (wat ben ik waard?). Deze serie past bij de peuterleeftijd, waarin het kind onderscheid leert maken tussen het ik en de anderen. Men spreekt wel van de koppigheidsfase of de 'peuterpuberteit'.

Koolstofproblematiek speelt zich af in het gezin. Het kind begint het verschil tussen goed en kwaad te leren inzien. Vanouds is het ook een periode van kinderziekten, waar het kan gaan over leven of dood. Thema's van de koolstofserie spelen de hoofdrol in de leeftijdsperiode van nul tot twaalf jaar.

Het domein van de ijzerserie is dat van scholing om te leren een taak te vervullen. Hier gaat het over plicht en kunde, voorbereiding om in staat te zijn 'normale' levensstaken in de gemeenschap, zoals een baan hebben en een gezin stichten, mogelijk te maken. De leeftijdsperiode loopt van tien tot twintig jaar, grofweg de puberteit.

Wanneer nu koolstofproblematiek zich uit in het domein van de ijzerserie gaat het om de vraag: Hoe blijf ik mezelf in de gemeenschap? Word ik door de gemeenschap geaccepteerd als ik mezelf ben? Ze hebben de gemeenschap nodig, maar zijn nog te zwak om er een bijdrage aan te leveren. Is er een betere omschrijving mogelijk van de puberteitsproblematiek? Het is veelbetekend dat zowel *Pulsatilla* als *Calcarea carbonica* in het repertorium vermeld worden bij onderdrukt seksueel verlangen.

Kenmerken Pulsatilla

Jan Scholten beschrijft in *Wonderful Plants*, het boek waarin de groepsanalyse van het plantenrijk wordt behandeld, de kenmerken van de ranonkelachtigen als volgt: 'Ze vinden de wereld grof. Hij is wreed en ongevoelig voor de mensen. Ze zoeken daarom leiding van anderen, bescherming en troost. Er is een conflict tussen hun kinderlijke en zachte persoonlijkheid die aan de ene kant troost nodig heeft en bescherming, en aan de andere kant het verlangen iemand te zijn in de maatschappij. Ze willen graag als succesvol en sterk gezien worden, maar kunnen gemakkelijk uit evenwicht gebracht worden door schokkende gebeurtenissen, onverwachte dreigingen of kritiek. Het is het conflict tussen het kind en de volwassene in hen. Aan de ene kant moeten ze in staat zijn volledig

van zichzelf op aan te kunnen, maar van de andere kant voelen ze zich alleen op de wereld en moeten ze alle gevaren en problemen zien te overleven. Ze kunnen gemakkelijk hun emoties en seksualiteit onderdrukken teneinde te voldoen aan de regels van de gemeenschap om geaccepteerd te worden. Maar dit onderdrukken is meestal niet erg perfect, zodat emotionele uitbarstingen en hysterisch en aandacht zoekend gedrag het gevolg zijn.'

Kenmerken *Calcarea carbonica*

Calcarea carbonica vormt eveneens een verbinding tussen de ijzerset (het element calcium) en de koolstofserie (carbonicum). *Calcarea carbonica* staat bekend als kindermiddel, maar het is tevens een middel voor het oplossen van kinderproblemen die meegenomen worden naar de puberteit. Het element calcium staat voor onzekerheid over zijn taak en het element koolstof staat voor

zingeving en zelfwaarde. *Calcarea carbonica* heeft dan ook twijfels over deze dingen.

Calcarea carbonica-kinderen stellen al op jonge leeftijd vragen over de zin van alles. Waar komen de wolken vandaan? Woont God ook in een huis? Waar woont-ie dan? In het repertorium staat het in de rubriek 'Religieuze problemen in de puberteit'. Angst om gek gevonden te worden of echt gek te worden horen bij dit middel, de angst dat de persoonlijkheid niet sterk is, kwetsbaar is. Dat is overigens ook een symptoom van *Pulsatilla*. *Calcarea carbonica*-kinderen zijn verlegen, waardoor ze zich kunnen afschermen voor kritiek en voor de buitenwereld in het algemeen. Ze kunnen zich dan terugtrekken en alleen nog maar hard gaan werken in een veilige omgeving. *Calcarea carbonica* wordt bereid uit de kalklaag van de oesterschelp. Als die zich sluit, zit het kwetsbare weekdier veilig in zijn eigen wereld.

Logische verbanden

We zien dus dat met behulp van de groepsanalyse logische verbanden worden gevonden tussen thema's van middelen waarover eerder alleen maar gegevens uit de ervaringen van geneesmiddelproeven bekend waren. Tevens legt de groepsanalyse een verband tussen ontwikkelingspsychologie en traditionele ervaringskennis in de homeopathie. ☞

* ZIE FERNAND DEBATS, 'HET PERIODIEK SYSTEEM DER ELEMENTEN EN GROEPSANALYSE', IN: HM 1, 2011, PP. 28-29.

